

Förslag till yttrande

Dnr: KFKS 2021/581

Ert dnr: U2021/02670

Utbildningsdepartementet

Nationell plan för trygghet och studiero

Nacka kommun har erbjudits att yttra sig över promemorian en Nationell plan för trygghet och studiero, Ds 2021:13, och lämnar följande synpunkter.

Nacka kommun ser sammantaget positivt på utredningens ambition att stärka skolornas arbete med trygghet och studiero samt att skolpersonalens befogenheter förtydligas i dessa frågor. Åtgärder som vidtas för att stärka trygghet och studiero är positiva då det ger barn och elever möjlighet att utvecklas mot utbildningens mål och skapa högre trivsel och välmående hos barn och unga. Vissa av förslagen i utredningen kan dock behöva förtydligas vilket redogörs för nedan. Det kan även konstateras att vissa av utredningens förslag medför en ökad statlig detaljstyrning av huvudmännens verksamhet oavsett om dessa är fristående eller kommunala. För kommunens del innebär dessa förslag en inskränkning av det kommunala självstyret samtidigt som de medför ökade kostnader för kommunen. Av utredningen framgår att förslagen är kostnadsneutrala men utifrån att utredningen genomgående saknar kostnadsberäkningar är det svårt att värdera utredningens slutsats. Nacka kommun bedömer att några av förslagen väntas ge ökade kostnader och efterfrågar därför att samtliga förslag kostnadsberäknas och redovisas så att remissinstanserna får ett komplett underlag att ta ställning till.

I övrigt lämnar Nacka kommun följande synpunkter på de olika avsnitten i promemorian:

Ansvar för det förebyggande arbetet inom trygghet och studiero och terminologin förtydligas (Avsnitt 5.2)

Det är positivt att begreppet studiero förtydligas och definieras i skollagen. En definition av begreppet möjliggör tydligare uppföljning, analys och åtgärder för såväl rektor som huvudman. Det finns i dagsläget utmaningar med begreppet som gör att olika tolkningar råder och därmed svårigheter i analys- och uppföljningsarbetet. En tydligare distinktion mellan trygghet och studiero är därför önskvärd, där trygghet omfattar utbildningen som helhet och studiero undervisningen. Promemorians förslag att ”med studiero ska avses att

det finns goda förutsättningar för eleverna att koncentrera sig på undervisningen” är en rimlig definition av begreppet studiero. I likhet med vad som framgår av utredningen är det viktigt att begreppet har en definition som gör att det täcker in mer än bara åtföljande av ordningsregler, där lärare inom ramen för sin ämnesdidaktiska kompetens och ledarskap i klassrummet på olika sätt kan åstadkomma studiero genom en välplanerad och välstrukturerad undervisning som utgår från adekvat ämnesdidaktisk forskning och beprövad erfarenhet.

Det bör därför i sammanhanget betonas att begreppet studiero inte får reduceras till att eleverna följer ordningsregler och att det är ”tyst i klassrummet”. Undervisningsprocesser som främjar elevernas lärande och kunskapsutveckling är betydligt mer komplicerade än så och lärares pedagogisk/didaktiska kompetens och avvägningar utifrån undervisningens syfte och innehåll ska vara utgångspunkten. Att eleverna är koncentrerade på undervisningen är dock en självklarhet, vilket definitionen av begreppet studiero också stipulerar.

Regleringen av det systematiska kvalitetsarbetet förtydligas (avsnitt 6.2)

Det är av stor vikt att rektor och huvudman analyserar de bakomliggande orsakerna till resultaten och genomför insatser för att stärka och utveckla utbildningens kvalitet. Det kan dock noteras att det redan finns väl utvecklade rutiner för det systematiska kvalitetsarbetet samt att dessa redan ingår som en självklar del i skolans verksamhet. Dessa rutiner ligger i linje med gällande regelverk och Skolverkets allmänna råd för det systematiska kvalitetsarbetet. Ytterligare statlig detaljstyrning inom detta område är inte nödvändig utan riskerar snarare att försvåra redan befintliga och utarbetade rutiner och strukturer. Respektive huvudman måste även fortsättningsvis få utforma det systematiska kvalitetsarbetets form och upplägg utifrån lokala förutsättningar och behov. Förslaget riskerar att bli alltför detaljstyrt och avstyrks därför.

Ett föreläggande ska ange de åtgärder som huvudmannen ska vidta (avsnitt 6.3)

Utredningen föreslår att ett föreläggande till en huvudman ska innehålla *de åtgärder* som huvudmannen ska vidta för att avhjälpa de påtalade bristerna. Huvudmannen, oavsett om det är en kommunal eller en fristående, måste även fortsättningsvis få ansvara för *vilka åtgärder* som ska vidtas samt hur dessa ska följas upp och detta ska inte ske genom ökad statlig styrning. För kommunens del medför utredningens förslag en oproportionerligt stor inskränkning i det kommunala självstyret och förslaget avstyrks därför i sin helhet.

Huvudmannen ska ha ett tydligare ansvar för klagomålshantering/stöd för skolors kommunikation och samarbete med vårdnadshavare (avsnitt 7.2 – 7.3)

Det är positivt att huvudmannens ansvar för klagomålshantering tydliggörs till viss del. Nacka kommun tillstyrker förslaget om att klagomål i så stor utsträckning som möjligt hanteras av huvudmannen i stället för av Skolinspektionen. Kommunen har, i likhet med vad som framgår av utredningen, erfarenhet av att vårdnadshavare ibland direkt väljer att vända sig till Skolinspektionen istället för att kontakta skolan. Denna typ av hantering tar mer tid i

anspråk då Skolinspektionen måste återföra ärendet till huvudmannen. Det medför även att huvudmannen inte direkt får kännedom om inkomna klagomål vilket medför att åtgärder inte kan sättas in i tid. Det är däremot av stor vikt att huvudmannen fortsatt kan besluta om sin interna rutin och på vilken nivå inom organisationen som utredningen ska genomföras.

Det vore önskvärt med ett klargörande av skillnaden mellan synpunkt och klagomål. Idag tas betydande tid och resurser i anspråk för att hantera synpunkter som inte direkt rör klagomålshanteringen, även om synpunkter också måste tas i beaktande i skolornas interna kvalitetsutvecklingsarbete.

Nacka kommun tillstyrker förslaget om att det ska tas fram stöd för skolors kommunikation och samarbete med vårdnadshavare. En ökad tillgång till informationsmaterial kan vara en tillgång för skolorna och stärka samarbetet mellan skola och vårdnadshavare.

Lärare och rektorer ska få bättre tillgång till befintligt stöd när det gäller trygghet och studiero (avsnitt 8.2)

Förslaget tillstyrks. Ytterligare stöd, som kan användas vid behov och då det systematiska kvalitetsarbetet visar på utvecklingsbehov, är önskvärt och kan vara stöd och hjälp för lärare och rektor. Detta i synnerhet om förslaget att definiera begreppet studiero genomförs, vilket kan föranleda ökat behov av kompetensutveckling.

Det ska tillhandahållas kompetensutveckling för elevassistenter och resurspersonal (avsnitt 8.3)

Det är positivt att kompetensutveckling förslås tillhandahållas för elevassistenter och annan resurspersonal. Ytterligare stöd, som kan användas vid behov och då det systematiska kvalitetsarbetet visar på utvecklingsbehov, är önskvärt och kan vara stöd och hjälp för elevassistenter och resurspersonal. Dessa yrkesgrupper har en viktig funktion och ökad kompetens kan dels påverka elevernas trygghet och studiero positivt, dels avlasta lärare.

Förslaget bör dock utvidgas så att stödet inte snävas in till vissa yrkesgrupper. Det är inte alltid tydligt vilka som per definition faller inom kategorin "annan resurspersonal" samtidigt som det är rimligt att alla som arbetar elevnära kan hamna i de situationer som stödet kommer att handla om. Förslagsvis bör kompetensutvecklingen kunna ges till den skolpersonal som rektor bedömer omfattas av utbildningens innehåll och som behöver utbildningen för att på bästa sätt kunna fullgöra sitt arbete.

Elevernas delaktighet i arbetet med ordningsreglerna ska säkerställas och vårdnadshavare ska få information om skolans ordningsregler (avsnitt 9.2- 9.3)

Utredningens förslag om elevernas delaktighet i arbetet med ordningsreglerna samt information till vårdnadshavare tillstyrks. Det är av stor vikt att eleverna involveras och är delaktiga i arbetet med skolans ordningsregler för att främja trygghet och studiero och att vårdnadshavare informeras. Detta inbegriper även konsekvenser om ordningsregler inte efterlevs.

Mobiltelefoner ska endast användas efter lärarens instruktion när undervisning pågår (avsnitt 10.3)

Nacka kommun tillstyrker utredningens förslag. Det kan konstateras att många skolor redan har rutiner för mobiltelefonanvändning i undervisningen inom ramen för skolans ordningsregler men att viss otydlighet råder gällande befogenheter, exempelvis när en elev inte vill lämna ifrån sig sin mobiltelefon. Att det tydliggörs att mobiltelefoner ska lämnas in under skoldagen alternativt vid en lektions början kommer innebära mindre konflikter och därmed vara tidsbesparande och kan bidra till ökad studiero. Det är av vikt att lärare kan besluta att mobiltelefoner får användas när lärare bedömer det lämpligt utifrån undervisningens syfte, eller för elever som är i behov av mobiltelefon inom ramen för extra anpassningar och särskilt stöd, i linje med förslaget. Det är av stor vikt att denna möjlighet kvarstår och att lärare ges befogenhet att fatta beslut inom ramen för undervisningen.

Ökade möjligheter att omhänderta mobiltelefoner (avsnitt 10.4)

Nacka kommun delar utredningens problembeskrivning vad gäller risk för kränkande fotografering bland annat i samband med lektioner i idrott och hälsa. Det är problematiskt att det saknas lagstöd för att omhänderta föremål och därigenom förebygga störningar och/eller kränkningar och utifrån detta skäl bör utredningens förslag om ökade möjligheter att omhänderta mobiltelefoner tillstyrkas. Det är dock av stor vikt lämplig skolmyndighet tillhandahåller stöd och vägledning för att tydliggöra och exemplifiera hur bestämmelsen kan tillämpas.

All skolpersonal ska ha allmänna befogenheter för att säkerställa trygghet och studiero/stöd för skolans personal att agera i svåra situationer (avsnitt 11.4- 11.5)

Förslaget tillstyrks. Det finns idag en osäkerhet kring när och i vilken utsträckning lärare och annan skolpersonal får och kan ingripa vid kritiska situationer. Att det tydliggörs i skollagen i kombination med stöd för skolans personal (avsnitt 11.5 i utredningen) är därför rimligt.

Tillfälliga placeringar ska vara enklare att genomföra (avsnitt 12.4)

Det kan samtidigt konstateras att det finns ett behov av att möjliggöra tillfällig placering i särskild undervisningsgrupp eller enskild undervisning i linje med utredningens förslag och förslaget bör därför tillstyrkas i denna del. Det måste dock betonas att det är av vikt att elever som av disciplinära skäl får sin placering i särskild undervisningsgrupp inte definitionsmässigt sammanblandas med åtgärden för elever som på grund av stödbehov har placering i särskild undervisningsgrupp. Begreppet särskild undervisningsgrupp är därför problematiskt och av detta skäl är det av stor vikt att syftet med en tillfällig placering tydliggörs.

Beslut om avstängning ska underlättas och förutsättningarna förtydligas (12.5)

Förslagen tillstyrks. Genom förslagen ges rektorn bättre förutsättningar att skyndsamt besluta om avstängning i allvarliga situationer. Det är positivt att rektors beslutsmandat stärks samtidigt som bestämmelserna för de obligatoriska och frivilliga skolformerna blir mer samstämmiga.

Namn
Ordförande
XX-nämnden

Namn
xx direktör
XX-nämnden